

СВОБОДА (LIBERTY)

Published weekly except Sundays and holidays at 85 Grand Street, Jersey City, N. J. Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 3, 1923.

Subscription rates table with columns for 'PERIODICITY' and 'SUBSCRIPTION RATES' for various durations like One year, Six months, Three months.

Address: 'СВОБОДА', P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКО-ЧЕХОСЛОВАЦЬКА УНІЯ

I. Договір союзів.

Коли людина хорра та горячку, то кидается на всі боки і мачиє. Буває таке з людьми, а часами й з народами. І народи, коли в них біда і неперемога, дуже часто мачають та шукають рятунку від утлаку не в усученому спрді власних хиб, а в надії на рятуюч з боку друзів.

До таких нещасливих народів належать Польки. Ціле своє історичне життя прогайнували вони на уніях, а унії ті урядили собі всегда такі друзі народи і будуть за них робити і їм вірно служити, а вони за те будуть з них лупити скіру і панувати. Ігвайлонська ідея, на якій побудована ця польська ідеялологія, а й раз такою унією.

Вона не вишумала з польських голів ще й досі, хоч ті народи, що ходили в ярмі той унії, себто Українці, Білорусини та Литовці, стоять вже від давна в ворож проти вського зближення з Польщею. З того власне боку ігвайлонська ідея на разі неереальна для Польків і вони оглядаються за другою унією.

Польща думає про подвійну унію: політичну і економічну. Практичні Чехи більше думають про ту другу, бо до політичної унії грунт ще не готовий. Прешідо не недавно була малою не на воєний степі чехи Шкеса та Яоружину, а до чехів Чехи все ще оглядаються на схід і воліли би мати тисний зв'язок з ним як з Польщею.

Так отже іде тепер на разі до економічного зближення. Про правді то зближення не нове. Ще томур рік приїздив чехословацький міністер аграрних справ Бенеш до Варшави і заключив з Польщею торговельний договір. Те збратане назвав тоді консервативний 'Час' супротив з виракування, а не з любови. Тепер знову іде роздум про нове збратаня, а саме заключення цілової унії. Як-яж її ціль?

Польща хоче рятувати державний скорб. Без аграрного вивозу годі того докнати. Є вона в першій мірі краєм аграрним, але має різномі незале розвинуте денку іустрію, особливо в тих частях, які були під німецьким забором. Вивозити могла вона до сьогуч часу до радянського союзу, або до Німеччини. Особливо та подія була для неї добрим ринком збуту на аграрні продукти, бо торговля з радянським союзом була слаба. Там не могла вона выдержати конкуренції з Німеччиною, Австрією та Чехословацькою, які заспулюють радянський союз кращином і дешовишим від Польщі товарами. Німеччина однак, як край промисловий, потребувала аграрних продуктів і закуповувала їх в Польщі. Але так дового, коли Польща не допускала насильства над Німцями в Польщі, особливо тими, які не захопили стати польським громадянином, а яких Польща насильно почала виводити. З того часу настав торговельний бойкот Польщі, який мав той наслідок, що заловив вразду стиснок, що заловив вразду стиснок, що заловив вразду стиснок.

Відносини ідещо поправилися, але не багато. Тому то приїхавши Польщі оглянувшись за другим компонентом, який заступив би Німеччину. В той то спосіб ширшала думка, що вої унії з Чехословацькою. Чехи віднеслись прихильно до той справи і їм не двоїва, бо вони, на тій унії можуть тільки дискоти. Польщі зате виїде на ній як. Заблудили на мнл. Бо що може дати Польща Чехословацькій, яка має добре розвинуте хліборобство, а це краше індустрию? Вона не може дати Чехословацькій нічого такого, чого не мала би подостатку у себе дома. Затє Чехословацьчина користається з члових поледки зможе заспитати цілу Польщу своїми виробами та прибори іустрію, яка то ледя дикає

ми заключати хіба з сідуючого: Польща має достит сідану армію і добрий старшинський корпус. Не бо армія в Польщі пожирає від третих убогого бюджету. А до того Франція дождала весь час всіх своїх старш, щоб Польщу піднести милітарно, бо хотіла проти її силнього союзника проти Німеччини. Затє чехословацька армія хакдотіла вельосе в омакноуому стій. Старшинські стайовити 'го навіть високий стайовити: бунді легионери, які не мають нічого фахового образования. Недаром тому уаштовувае ще курси для анальабетів, для офіцерів. Це бунді легионери, які стали офіцерами підчас революції і таким залишилися в часах спокійних. Усунути їх уряд не має сил, бо армія розполітикована, а черуе не де, маючі. Набільше лихо, що бракує в тій армії дісно інавенно легіонери, бо ті виповняють своє завдання усунулися, а вернули до своїх звітн, а в армії залишився елемент милого слабший. Не диво, що коли кілька літ тому везд приїшло до сутчок на мадарсько-чеській границі, чеське військо втікло, що мало за собою чотири рази більшу армію, як та, на яку алянтні зіволли Мадарам. Відносини тепер змінилися на краще, коли Французі армію обявили реорганізу, які займають тепер майже всі верховні становища. Але все такі на гад відносини погані. Це видно по тім, що коли правительство захотіло обтрати 10% зі старшинського корпусу, 50% всіх старшин зрослоло добровільно своє висуплення з армії.

Армія не слаба староа Чехословацьчина. Не маючи в ній належного опєртя, рахує на таке з боку Польщі. Забуває однак, але дуже важку хоробу то спільну з чехо-словацькою. Обі ті армії не є національні. Кожна з них хадить чехословацьку армію, розвазав французський генеральний штаб так, що на случай війни Чехословацьчини з Німеччиною мають бути відослані всі Німці, які служили в чехословацькій армії, до Франції та приділені до колоніальної, французької армії. В той спосіб хочуть вони уникнути того, щоб чехословацькі Німці не переходили еветуально ціо німецьку сторону так, як переходили в світовій війні австрійські Чехи до Сервії, Москва і Італії.

Коліж Чехи так розумно думають про Німців в своїй армії, то чому не прикладають той самої міри до Польщі. А прещі польська армія різноміжаніта. Малоццо не повноціна той армії складається з непольських жовнірів, які дикують куди більшою ненавистю до Польщі чим Німці до Чехословацьчини. Кудж тин знова подіти і куди вислати? А коли навіть і забрати з армії, то щоб з той армії лишилось? Тоді навіть получення обох розрозонених арій не виправило б ситуації. Німці уперлися би дуже скорр з тими злученими мещами, так само і радянський союз.

Практичні Чехи мусть розуміти, що схід Європи не гледи би радо на східний союз. Чехи буди лавен дами рятунку в чехо-польській унії. Вони все шукають опєртя в сильний слованський союз. Унії з Австрією була би свога уніа з Австрією: нїя той подірки, яка ставлять вих же загально національною. Голі, припустити, щоб в них наступила тепер така радикальна зміна. Шоби вони в своїй сіданій амфівоільній ідеології заступили схід Европи Польщею. Більше правдоподобним буде те, що уніа Чехословацьчини з Польщею є з чехословацькою кобу звичайним коубом. Пишуть про нї, а навіть вихваляють її тільки тому, шоби узискати від Польщі як найкращий приїдед в илової унії. Вони ж славянський лідер, в яких 'білес ферст'.

II. Військово-політичний союз. Як ми зазначили попередню, виставили зближенню Польщі до Чехословацьчини мистіться в зміганню до військово-політичного союзу. Польща окружена самими ворогами. Одиничий її приятель це Румунія, але вона така слабка, що не входить навіть в рахунок. Набільшій одиаче ворогом Польщі є Німеччина. Та сама, яка є зародком і ворогом Чехословацьчини. Польща тремить за судьбу зівольного нею німецького Шлєсса, кордєра половецького відірвання від неї трох мільонів Німців. Кожді з них сама собою за слаба, шоби могла стати опір Німцям. Злучення однак будуть уявляти зли.

Проект військово-політичного союзу заловив навіть і сакми Чехів. Під ним оглядом замітне те, що лише такі впливовий орган як 'Народні Політичні', який підносить, що через такий союз повстане західно-славянська могутня держава, яка буде обімати 500,000 мешк. і буде мати 40 мільонів мещан. Вони по отпану цілком мещанського типу і мають великий конець хаосови ідуку Європи. А найінвазивіше і повначе для нас те, що німецький консервативний часпис 'Народ'о'. Він то найбільше радується тим, що через польсько-чехословацьку унію зникне в отану брехох крає осоружне життя національній меншостей, злучення держави будуть же доволі сильні, шоби прибротати неслухняні меншости. В тім пункті заговорили Мехи дісно ціо. Бо від тім оглядом і ба жажаня сходяться з польськими. І одні і другі хотіли б панувати над мільонами других народів та не мають сил, шоби ті пошевелені ними народи при собі задержати. Думають, що краше владстві їм цього докнати, коли будуть вкупі. Цікаво тільки знати, звідки взявся за Чехів така комбінація. Відповідь знайти важко. Можна тільки

ПОЛЬСЬКА РЕПУБЛІКА НА УКРАЇНІ

Цілий диями промайнула в більшовських газетах така статка: 'Автономна польська республіка утвориться на Україні і ділитись на 11 округів з головним містом Камінь-Польський, та містами найбільшими: Вінниця, Браїла, Могилів-Подільський та інші'. Висловлюється це таке неймовірно ідо мого бубою й не засирити на його уваги, який всторонний акт більшовський краж, узурпатори, крапане життя цілу українського народу. Зіולם в серці, стиснувши зуби, доводиться вірити, що до зорганізовані досі на українській території республік: молдавської, тарарської та жидівської — більшовицька владство ім шовіністичною інавенно до українств створює ще одну, польську республіку на споконичних українських землях і ту республіку будуть цементувати кровю і кістками українського народу. Ілудчи далі по шляху дезорганізації українських національній сил та території, вони не спиняться перед тім, аби не створити ще яку небудь німецьку, московську, циганську, грецьку, болгарську та інші республіки на землях українських, та з народу українського. Ажде для тин республіки жидівської республіки навіть стигають на північ землі української, а звідси із усюй бубущий ступінь заложили в стєтуть з Жидів убогого світу.

У своєму божественному розгоні хоробавий фантазії вони виконують ідеї, що запровадять ім їх покійний вожд. Діла ім нема до того, шоби їдеи буди витором мізку тяжко хворого прогрессивним парадієм; вони цілком відорвали ідеї їх масовій хоробі на садим. Звідси й повстав, як наслідок той хороби, нечуваній розпор масовий з тяжким мурдуванням окремих осіб, а як дальший розвиток і поглиблення той хороби звільно мурдування цілого народу, ціло української нації.

Ним ишим як не провсам садимую можна пояснити те, що банда комуністів вєсь час з таким завлєтєм і такою насолодою творить все нові та нові болячки на зді українського народу. А від того, та банда з якою насолодою, садистичним цинізмом розвуртє в її болячки, любуються мукими, в яких користь вєсь українська нація. Мало ім того, шопоници мільони українського народу, мало того, що десяткі мільонів обернули у постійних жєбраків, кишули рабство, якого не пам'ятає навіть середньвіччя, примусили йогорити в страшний фізичний і душевний мучок. Вони ще й увєсь час не дають йогор можливості загойти свої болячки, та хоч трох відхизнуть.

Вони знають добре, що зворивний, не змучений, народ український не стерпить їх тяжкого ярма і розспирється з ними. Не могути бити своєї жєрми. Але увєсь час шукують нові засоби мучення та кервалєцї тім.

Вони творять на Україні 'національній' республіки, а мєж їх тих і національностей є лише від 8—18%. Тепер буде уніа 'польська' з 3% Польків, а жидівська покочище їх я того не має.

Так вони господарюють на Україні, а на землях поза Україною роблять зовсім інше. Навіть такі цілком українські землі, як Кубань, Чорноморська та Ставропольська губернії, Зєдлені Кліни приєднали, без жадної автономії до С. С. Р., себто до 'Вєлїкої і недєлімої Росції'. Нема вже чого казати про ту землі, де Українці мєшкують не в абсолютній більшості (більш ніж 50%), а у відносній більшості (себ то їх менше ніж 50%), але більше ніж кожної національності іншої (зокрема). Там немає навіть розмов про якісь

національній радні, шоби ні книгарні і т. д. Словом старє українського народу да не голює, сучасні вожді рад того народу, як голосний стар.

Отже творять польську республіку на тих землях українських, про польськість яких навіть не мрють самі ідеї польської імперіалістї.

В той час, як Польща на загарає члєб 'польської' ідеї внаслідок чєго наш народ і українське його шкоти, перкви, гнетє і убоває людей по визначних та на рїжних жандармських та інших 'постєрниках', другі кати його такі грєчі, що з владної ініціативи зворять на українській землі базу для дальшої польської експансії. Поки лише дають вої польським колаєгам карти для дипломатичної гри, а дає і для реальних кроків.

Польські гвалтєвничі садити осадників то той бїк рїжської крївавої борозни, а московсько-більшовицькі садити та їх поспішки на Україні будуть творити таке саме осадничтво по цей бїк смуги. Сюди будуть ітїкати з Польщі рїжкі, 'незаводимі' польські елементи та ілудчи слідати на українських землях. Згодом те 'незаводимі' розвєсять, як дім і уворитись по обох боках той болячки суцільна стєнграфічна польська територія. А український 'мужик' підєє до уєзистї: у Сибір, Туркестан, на Зелєний Кліи, шукати собі діло. І там в незвичайні для нього кліматичних умовах, в несприятливих умовах, буде лубувати собі в криївній політї насущини, а в Лів, Жид, Грек, Молдавцє, Москва, будуть розкошувати на землях 'дурного халха'.

Український сєлєнин мусть ітїти в далеку мандрівку за шматком хліба, ітїти гуляти куди-небудь в царські сєля послєдні лише одні тяжкі злочинці. Мусть ітїти по волі більшовицьких владцї, дати мїсцєва ітїци 'народностей'.

Більшовицькі все більше й більше показують себе в дїйсній обличчє. Зробивши по старій Стєлінській формулі: 'наспача успокоєне, а потєм реформи', вони ітїдєли тепер смїліше свій крївавий меч над українським народом. Знищили уже всі ознаки навіть територіальній автономії, почали поїти проти культурної автономії, а в радком і тї шматують і рєчє українськї землі: Пообчєркали їх наслідки на схід і півночі, мїсць тому відкрали для Московщини Тагарогську округу з Грушевським 'антрацитним' районом, неупинно відлають жидам землі при берєзі Чорного моря, біля Одєси творять все нові німецькі райони, молдавську республіку і нарєштї польську. Перед цим актом узурпаторї бліднуть і нещаслива умова уряду У. Н. Р. 22 березня 1920 року з Полькями і Рїжськїм нїм більшовицькі в нїм.

Жік пазвати це поступовання імені не знайдєш; ідєтностє, злєдновїство, варпуть — ні, це замєтко. Жік назови, не знаю, але поспіши творити лише садимом.

Можна б дивуватись тому, що поза межами більшовицької владє є ще українські люди, що підспівують 'Більшовицьким, що нїби то вірять їм'. Ілудчи знаємо, але не дивуюсь, бо знаємо, що таке в євєсь нєвєдній душевній хороби.

Зразком такої хороби може бути, про яку мєлаво писали самі такі більшовицькі гвалцї. В тїй сїчці, 'Богородицкє' була правнотвє жінка і згнєнний носом та губами. Навернєні сє секти ідували ту 'Богородицку', в тїй прїнци. Та йми 'послєдстватєми' мєнї здають єсь Більшовицькі, чї навіть польські поспішки, які ще й досі в нас не перєвєсь.

ТЕЖ ВАЖНА СПРАВА

Одно асекुरаційне підприємство розвело недавно підставо на всю Америку на питанні похоронних коштів. Питання це таке важке, що цікавити його повинно просто вського чоловіка, що має жену й діти, які колись можуть опинитися без свого кормителя, які можуть колись стати вдовою й сиротами.

Питання є важкіє з той причини, що межє погребниками, як мєждї нїчними профєсїями й фахам, є люди вського роду. Є люди і людина. Одні вдаються до умиркованих цїнаї, які тїм більше мають оправданє тут, бо погребник має до діла з вдовами й сиротами. Є однак другі погребники, які вдаються лише до лай, коли здрїють стїлки, скляки можна. Сї користують з того, що люди, які з ними говорять про похорон, з жалю та почуття фальшивого стиду не є в стані гуватис з ними за ціни похорону. Такі погребники мають такє фантастичні цїни, і коли вдова чи сирота навіть мають яке обезпеченє, то велика його частина піде на кошти похорону. Зароблять такі погребники, а діти й вдова лишується без належитого захорону.

Звернути при сїй нагодї треба увагу ще на одно. Асекुरаційне підприємство, якеб воно не було могуче, не богато мого в тїй справі полагти. Воно може зробити хіба се, що розведе статистику, збере дані про справдішні ціни похорону, збере дані про те, ніяко погребники рахують, як дєкторї з них визискують вдови й сироти, подаєть сї факти до владі людям, обезпеченим у себе та лишиць їх на власні сили боронитис перед можливим визиском. Як сказано вже в горі, владя гєдєй сєб одними дуже слабї, бо родина помєршєб не є в стані як сїб оборонити своїх ітерєсїв.

Богато краше стоїть справа з члєнами заповомого організації. Члєни сї організації не стоїть супроти організації розбїти. Вони зорганізовані пієма мїсцевостї в особні відділи. Члєни відділу не розбїтї, а злучєні зорганізованє влад, зі своїм урядом. Члєни живуть товариським життєм, цікавлять своєю долею, допомагають кєб взаїмно. Тому на случай смертї члєна заповомого організації родина покойного знаходить в богато кращїм положєнню, як родина людини, яка була обезпечена в асекуріаційній підприємствї. Вона не вїдстає супроти звїзнішого світа, осирочена. Попри не стає вїдїл заповомого організації, його урядники й члєни. Вони можуть стати ступи а її оборонї та говорити за неї, тає родина з жалю чи стиду говорити не може.

Відносини сє перєдосмі до похоронів. Відділ чєхє своїх урядників обовязаний 'вкраз тут доложити всіх своїх старш, шоби з помершого лишилось родини як найбільше, шоби родина нікто не визискував, шоби кошти похоронїа були як можна найнїжшї. Лишь такі відділ сповняє як сїд сїм обовязок супроти члєна, який ітї забезпечує родини члєне перед втратами й визиском.

ЧОМУ ВОНИ БОЯТЬСЯ РОЗГОЛОСУ?

Під таким наголовком принїс нїюорський дєвник Таймс замітї стїтїто про захованє мїської поліції Пасєку, в стєйті Н'ю Джєрзі, супроти страйкарї ткацьких фабрик.

Стаття замітїа тому, бо гадаєна газета старєється все свїдомо заступати поглядї й ітерєси фабрїкантив. Мїмо сього сї газета сїм разом пїтєється пасєкської поліції, чому вона відносини з такою ненавистю до газетних фотографїв, які приїшли в страйковий округ робити фотографїї знимки з поліції. З норжечєї поліції до фотографїв сї тїпично капїталїстична газета робить заключєннє, що поліція для якихсь причин блєдєся фотографїчних апаратів та боялась, що фотографїчї знимки пїуть в народ.

Такє заключєннє плєсуєва тїпична капїталїстична газета, яка при огледї кожної супречкї межє робїтниками а підприємцями заступается за поглядями підприємцїв.

Ісправді поліція мїста Пасєку мала чого боятис. Образини, прєдставляючи, які поліція вїзїдєт на спокійний похід робїтників, жїнок і дїтї, які поліція толочїть кїнїми мирних демократїв, які шайка полієсменів на моторних колах або трокї заїздїть у гущу людей, які поліція ілїдїли бють палками мирних горожан, які нарєштї поліція при зєровї хлїба обїлає людей силньою струєною водою, — всї такі й тїм подобї сценї з пасєкього страйку певно не становилиб гарног'о 'образовного читаннє' про пасєкьую поліцію. Колїб такї образини дїсталися в руки читачєв амерїканських газет, хочєб навіть таких, як нїюорський Таймс, тоді й найбільше консервативний читач ставїв пїдозвїтї, що в 'краю свободи' страйкуючї робїтнїкї не все трактують як свободїган хлїба краю.

Пасєкьая поліція думала, що розбївши палкою фотографїчний апарат, можна забїти фактє й страйку. Правда, однак, показується силньїшїм вїдї поліційної палки. Чим більше її дїшїти, тїм певнїше вона вїходїть на верха.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ НІЖНИЙ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — Є СИЛА. — ПИШИТЬ ПО НАЙНОВІШИМ ЦІННИК НІЖНОК.

